

Група «Скрябін» та друзі по сцені

Група Андрія Кузьменка «Скрябін» засвітилася свого часу яскравою зіркою на українському музичному просторі, пройшовши шлях від синті-попу, постпанку і техно до неоромантики та популярного року. Склад групи змінювався, єдиним постійним учасником колективу від часу його заснування і до своєї смерті залишився Кузьма Скрябін — ґуру та натхненник групи, талановитий композитор і співак, шоумен і ведучий.

У книзі зібрано світлі спогади мами Андрія Кузьменка — Ольги Михайлівни, та друзів по сцені про історію створення групи «Скрябін» і творчий шлях Кузьми-сина, Кузьми-друга, Кузьми-музиканта, який за життя став культовим виконавцем, а тексти його пісень нині цитують і називають пророчими.

Фото на обкладинці: комплекс фотостудій «STUDIO 1»

ОЛЬГА КУЗЬМЕНКО

Група
СКРЯБІН
та друзі по сцені

Мої книжки — то не є книжки, то є «льогке читиво».

Їх буде дві, максимум, може, три. Ще колись про групу «Скрябін», про гастролі напишу...

Кузьма Скрябін, уривок з інтерв'ю, програма «Портрети» з Сергієм Дорофєєвим, 5 канал, 12.05.2012 р.

Розділ I

РАННІЙ «СКРЯБІН»

Свою розповідь про дітище мого сина Андрія Кузьменка — групу «Скрябін» — я розпочну історією про її створення. 30 травня 1989 року — офіційна дата, яку називав Андрійко, і вона пов'язана з виходом кліпу на пісню «Чуєш біль?», який відзняв Володимир Зайковський в Новояворівську.

Андрій займався музичною самоосвітою весь свій вільний час, сидячи з хлопцями на даху 9-поверхівки. Він налаштував радіо на польську хвилю і поринав у світ музики, неосяжної, як океан. На початку 80-х він почув шотландський гурт The Exploited і назавжди закохався в панк-рок. А британські гурти Depeche Mode і The Cure відкрили перед ним світ *new romantic*. Пізніше раннього «Скрябіна» будуть порівнювати з Depeche Mode і називати першими українськими неоромантиками. Складний внутрішній світ Андрія породжував незрозумілі для широкого загалу тексти і музику — її розуміли фанати, які жили з ним на одній хвилі. А далі ще була 2-річна служба в армії, в госпіталі Калініна, навчання у медичних університетах Петрозаводська та Львова. Але музика весь час була присутня в його житті. Вона займала щораз більше місця, дуже серйозно витісняючи все інше.

Разом з Лесиком Турком та іншими однодумцями хлопці мали можливість займатися музикою у новояворівській студії Палацу

культури «Кристал», тому що тато Лесика — Мирослав Турко — був керівником гуртка естрадної музики і дозволяв їм займатися у своїй студії. Цей факт зробив Андрія з Лесиком побратимами на все життя. Значно пізніше Андрій допоміг Лесикові у створенні гурту Dzidzio і також написав для них декілька пісень. Але це все було згодом, 2009 року, коли він вже був Кузьмою Скрябіним і за плечима мав 20 років шаленої праці.

Під час навчання у Львові, Андрій з групою записує на «Студії Лева» альбоми «Мова риб» та частину «Технофайту».

А 1991 року Андрій їде на «Червону руту» до Запоріжжя, де виступає під іменем Андрій Кіл і займає третє місце. Ми з ним домовилися, якщо буде призове місце на фестивалі, то матиме право серйозно займатися музикою. Але для цього треба було

їхати в Київ, пробивати стіну чолом, іншої дороги не було. Світлана, з якою вони на той час одружилися, теж підтримувала його музичні захоплення і переїзд до Києва, бо тільки там можна було зреалізувати себе в новому амплуа. Дорога була терниста і незвідана. Група повинна була мати назву. І майже жартома, за відсутності Сашка Скрябіна, який від початку був палким прихильником групи (не брав участі у створенні музики, займався звукозаписом), групу жартома назвали його прізвищем — «Скрябін» (це було в липні 1989 р.). Вважалося, що Скрябін приносить музикантам удачу на концертах, на які він скрізь з ними їздив.

До Києва вони поїхали з львів'янином Тарасом Гавриляком — Тері, який був великим прихильником творчості «Скрябіна». Він мав певність, що група обов'язково себе проявить. Позичивши доволі велику суму у своїх батьків, Тері поїхав із групою «Скрябін» до Києва восени 1994 року. Отож Андрій, прихопивши з собою Шуру, бо Ростик на той час був у Москві, їдуть до Києва. Там вони на той час не знали нікого, а Тері знав небагатьох.

Я попросила Тараса Гавриляка розповісти про початки існування групи «Скрябін». Адже коли колектив ставав на ноги, в Києві починали Кузьма, Шура і Тері, у той час Ростислав Домішевський перебував у Москві на заробітках. Тож пропоную до цієї книги спогади Тараса Гавриляка — Тері, написані у тій хронології, як все й було насправді.

ТАРАС ГАВРИЛЯК, телевізійний продюсер

Перша розмова з Андрієм на тему мого менеджменту в групі відбулася в липні 1992 року. На той час він із Шурою записали на студії-агентстві «Ростислав-шоу» три пісні: «Не вмирай», «Сам» і «In your eyes». У цей період я працював редактором музичних програм (так було записано в трудовій) на «Ростислав-шоу» і зовсім трохи — директором групи «Мертвий півень». Наприкінці 1992-го «Ростислав-шоу» закрилось.

Час від часу ми поверталися до тієї розмови. Особливо, коли їхали на «Победі» в Берлін і коли я приїжджав до Новояворівська.

У вересні 1993-го ми поїхали в Трускавець, щоб виступити на фестивалі «Марія», там і відбулась епохальна зустріч з Хайко із групи «Камуфляж», який подарув «гору плит» і клавішні Кузьмі! Саме там ми перемовилися, що серйозніше подумаємо про спільні плани.

Ми все ніяк не могли зустрітись, аж я «зловив» якось Андрія на парах в медінституті. Він мене навіть посадив у стоматологічне крісло, бо йому треба було пацієнта для практики. Але раптом його викликали до завкафедри і так він знову пропав.

Кожен має право на свою думку. Я її маю, ти її маєш. Але осуджувати когось за те, що він інакшої думки — не можна. Тому варто робити речі достойні, які б переконували людей в тому, що їх автор — людина, варта наслідування.

— *Андрій Кузьменко*

Коли ми вже зустрілися знову (десь пару тижнів минуло), він сказав, що підписав контракт зі «Студією Лева». На рік.

У листопаді 1993-го я поїхав на місяць до Франції, до бабці, ніби в гості, правда, якби знайшов варіант із роботою, то б залишився. Повернувся в Україну в грудні. Два тижні був у депресії від поїздки, навіть не виходив із хати. Тоді, я так думаю, вирішив, що треба щось робити, а не «радіо слухати». Після Нового 1994 року ми стали частіше обговорювати з Кузьмою варіанти для розвитку групи.

У квітні Кузьма нарешті розірвав контракт зі «Студією Лева», і з травня я вже був менеджером групи «Скрябін». У червні 1994-го поїхав до Києва, а через тиждень знайшов спонсора. Вже в липні я, Андрій і Шура вирушили до Києва на студію звукозапису.

Три дні ми намагалися щось робити на студії «Поліс». Скерував нас туди Віталій Клімов, в якого ми якийсь час жили. Але швидко зрозуміли, що там нічого не вийде.

Тоді я й зателефонував Юрі Нікітіну, бо знав його завдяки «Ростислав-шоу» (Іра Білик і група «Цей дощ надовго» мали контракт з агентством). Ми домовилися, що можемо записуватись на їхній студії 7 ночей: від 9-ї вечора до 9-ї ранку (в нічну пору, бо грошей було замало). Так було записано альбом «Птахи». Записали швидко, але «зводили» і «підганяли» досить довго. Я залишився в Києві і почав якось це все «просувати».

Кузьма з Шурою переїхали вже на постійно до Києва в березні 1995-го.

Був також період співпраці з студією «Новий простір». Наробили там багато реміксів на «Птахи», а також там народилась частина робочого матеріалу, який потім перетворився на пісні, що увійшли до

альбому «Казки», наприклад, «До смерті і довше», «Нікому то не треба».

У червні вийшли касетні «Птахи». Пам'ятаю, дуже довго «відмічали», святкували. Мені стало легше, бо вже було що показувати на радіо і телебаченні. Дизайн альбомів «Птахи», «Казки» і «Мова риб» я робив сам. Не знаю чому, але Кузьма казав, щоб я сам придумував, що має бути на обкладинці, бо я ніби відчуваю, про що йде мова. Він одразу погодився на дизайн усіх тих трьох обкладинок.

У липні 95-го група «Скрябін» вперше виступила на «Таврійських Іграх», а в жовтні вже вирушила в тур Україною з Ірою Білик. Загалом мали 25 концертів. Юрій Нікітін почав нам пропонувати новий контракт.

У листопаді я домовився з студією звукозапису «Караван CD», яка випустила компакт-диск «Птахи», що несподівано принесу готові компакт-диски під час телеінтерв'ю Кузьми і Шури для однієї музпрограми. Кузьма з Шурою були в шоці. Пам'ятаю, що в Кузьми руки трусилися годину, доки він роздивлявся...

А в грудні підписали контракт із «Продюсерським агентством “Нова”».

Роботу над «Казками» завершили у липні 1996 року — їх дуже довго «зводили», але дуже швидко випустили на касетах — на них вже чекали. Трохи згодом видали альбом «Мова риб». Популярність зростала, концерти і виступи на ТБ збільшувались. За цей рік було 54 виступи (згідно моїх записів): 15 ефірів, решта — платні.

Попередній контракт з агентством «Нова» завершувався в грудні, прийшов час його продовжувати. Але я вже на той момент був упевнений, що це не той шлях, який підходить групі. Перед тим мав перемовини з «Таврійськими Іграми» і «КМ Студією». В обох випадках пропонували кращі умови та перспективи. Коли я вперше розповів Кузьмі, що, на мою думку, вартує йти на «Таврійські Ігри», ми так сперечалися, що навіть посварилися. Якщо коротко, то Кузьма був проти. Основні аргументи були «що ми тут ще ніхто, в Києві», «нам

перекриють кисень, якщо ми підем», «грошей і так ледве вистачає», «стрьомно» і таке подібне. Пам'ятаю, я щось вперся. Навіть не пам'ятаю, чого так сильно. Може, думав, що у схемі з «Новою», яка на той час була доволі впливова, я вже не буду такий потрібний.

Приблизно у вересні почув від Шури, що Ростик думає переїжджати з Москви до Києва. Кузьма мовчав. Після того мені якось усі пазли зійшлися. Я зрозумів, що все вже придумали без мене. Знаючи, що відбувається, Клімов запропонував йти до нього в «Табулу Расу». Директором. Виходило так, що там я би мав більше роботи і повноважень, ніж у «Скрябіні» на той момент. Але ми «протягнули» ще місяці два-три. За моїми записами, останній концерт, куди ми ще їздили разом, відбувся 19 листопада 1996 року в Сумах.

Якогось дня Кузьма приїхав до мене на квартиру на Оболоні. Було смішно, бо приніс пачку плакатів «Скрябіна», які ми надрукували недавно. Кузьма дуже хвилювався. Я одразу зрозумів, чого він прийшов. Кузьма сказав: «Ну шо, Тері, шось в нас нічо не клеїться. Давай, будемо розходитись». Я відповів: «Ну якщо не клеїться, то давай». І він дуже швидко пішов. То був листопад 1996-го. Я купив пляшку «Каберне», випив залпом і ліг спати.

Зліва направо: Світлана та Андрій Кузьменки, Тарас Гавриляк

Наступного дня я зателефонував Клімову і можна вважати, що того ж дня я став директором групи «Табула Раса». Згодом звісно дізнався, що Домішевський вже в Києві, і вони продовжили контракт з «Новою». Десь через півроку мені розповіли, що контракт вони вже розірвали і перейшли на «Таврійські Ігри».

Повертаючись до своєї розповіді про групу мого сина, мушу хіба додати, що так, на жаль, завершилися ділові відносини Тараса Гавриляка з групою «Скрябін». Як згадує дружина Андрія — Світлана, коли вже було дуже важко працювати, Андрій пробував десь зо три рази кинути все і повернутися додому. Але вона з Тарасом вмовили його залишитися. І згодом Андрійко лише дякував їм за підтримку.

Якби із групою «Скрябін» залишився Тарас Гавриляк, який зумів грамотно вибудувати відносини з «Нова», який і затіяв фактично цей переїзд, то доля групи була би зовсім інша, легша. Тому дорога групи «Скрябін» була такою тернистою і довгою, бо знову починалася з нуля. Світлана згадує про це ще так: «Андрій дуже неохоче, з тяжким серцем, згадував про Тараса. Йому було ніяково, що він зробив цю заміну на Домішевського».

Уже «Казки» ніхто не розкручував, альбом продавався погано, бо не було грамотної реклами та фахових перемовин.

«Та, ми студійні музиканти», — казав Шура. Це хто такі «студійні музиканти»? Що за визначення? Музиканти, які працюють в студії, ті ж і грають на сцені, так як, наприклад, другий склад «Скрябіна». Гавриляк перейшов до «Табули Раси», а далі вибудував прекрасну кар'єру на телебаченні. І ніхто від нього ніколи не чув про розрив із групою «Скрябін». Аж тепер, через роки, я все ж попросила його розповісти про те, як було насправді.

Після відходу Тері зі «Скрябіна», Андрій все більше перебирав на себе функції ще й менеджера. 1999 року вони їдуть на гастролі в Канаду, де було все ніби, як завжди. Але життя вимагало змінити відношення до роботи.

Шоу-біз — йшов-біг-драпався нігтями — і то був рух вперед. Вже на той час фактично неможливо було грати «під мінус», на сцену виходили «живі» музиканти, а нашим вчитися грати було вже пізно. Постало питання розпустити старий склад і змінити формат — на сцені мала звучати «жива музика».

Я завжди думала, якщо в Києві не складеться, Андрій повернеться додому і буде працювати стоматологом. Але час минав, Кузьма шалено працював за трьох. На новий 1995-й рік на

УТ-1 показали пісню «Птахи» — і «Скрябін» голосно заявив про себе.

Група «Скрябін» почала своє існування в столиці без спонсорів, без серйозних грошей: *«...павутина зйомних квартир і дві душі, пробиті сотнями дір, так страшно...»*. Жодного слова жалю, що важко, жодного прохання про допомогу. А це — життя, де без інструментів, без машини і без студії — ти є ніхто. Тоді ми з татом намагаємося, назбиравши потрохи грошей в Польщі, як й інші вчителі, лікарі та інженери того часу, аби додати до студії, до машини, до купівлі невеличкої частини будинку. І завжди він брав ті гроші лише тому, що ми самі давали. Андрій знав, як важко було зібрати кошти в ті перехідні часи. Сам таксував... Але не сказав нам ні слова про те, що хоче повернутися.

У липні «Скрябіна» вперше запросили на «Таврійські Ігри». Наприкінці 1996-го року «Казки» було записано на студії «Нова». Це було щось несподіване, в тих «Казках» були нові пісні: «До смерті і довше», «Руки-медузи», «Загублений рай», «Там, де мене лишили», «Коралі», «Годинник». До речі, пісня «Втікай, бо скоро буде війна» мала назву «Годинник» через картину Сальвадора Далі «Війна», на якій намальовано годинник. Компанія «НАК» отримала матеріал для тиражування двох альбомів: «Казки» та «Мова риб», у новій обкладинці.

9 травня 1997 року відбувся важливий історичний момент — групу «Скрябін» запросили на «Червону руту» у якості гостей, до Харкова. Місто вітало групу оваціями. Тоді ж було знято кліп на

пісню «Танець пінгвіна» з режисером Віктором Приходьком, а прем'єру репрезентували театральною версією кліпу на «Казки».

Восени сталася ще одна важлива подія для самих скрябінів та їхніх фанів. Директор «Радіо Столиця» Роман Кальмук запропонував Андрієві та Ростикі стати ведучими програми «Клітка», в якій можна було презентувати музику, яка їм подобалася. Вони не забували і про свої музичні новинки. Програма проіснувала понад рік.

Тепер попереду був компакт-диск, про випуск якого потрібно було піклуватися «Таврійським Іграм», бо вони взяли на себе деякі продюсерські функції щодо групи «Скрябін». Літо 1998-го року було абсолютно ненормальним в житті «Скрябіна», окрім участі у двох великих акціях «Таврійських Ігор». Групу ніде не показували, розкрутка «Танцю пінгвіна» не відбувалася.

Жахлива стагнація тривала до середини осені. На «Таврійських Іграх» «Скрябін» виступав на 3-й день фестивалю — день рок-музики. Після того виступу група зникла і з'явилася аж наприкінці вересня, запрозентувавши пісні з альбому «Хробак»: «Я твій пасажир», «Мій власний космос» і «Театр».

Напевне повинен минути час, щоб подивитися на те все збоку, зрозуміти себе, публіку, осмислити все. Це фактично була не група, це був дует «Кузьма і Шура». Андрій призначає директором Домішевського, який повинен був займатися концертами та розкруткою. Думаю, він не мав досвіду до провадження таких справ, адже менеджмент шоу-бізу — це серйозно.

Група «Скрябін» живе 10 років. Були піднесення, були занепади, був тяжкий труд, і стало зрозуміло, що потрібно змінювати формат. Життя вимагало не рафінованих чи незрозумілих текстів, а наближеніших до загалу. Андрієві треба було годувати власну сім'ю. Він зрозумів, що шлях, яким іде, приведе лише до винайманих квартир, до безгрошів'я... І він починає діяти. Треба було або серйозно займатися музикою всім, або залишати ту справу, бо грати на сцені було нікому.

Отож за перші 10 років існування група «Скрябін» записала такі альбоми:

«Чуєш біль» (1989), «Мова риб» (1992), «Технофайт: неопублікований» (1993), «Птахи» (1995), «Казки» (1998), «Хробак» (1999), «Еутерпа» (1999), «Технофайт» (1999), «Модна країна» (2000).

Після випуску альбому «Стриптиз» у групі врешті починають змінювати склад. Я ще тоді сказала, що треба працювати, а не гратися в богему. Шуру з часом підхопила «Друга Ріка» і, я думаю, що там треба було дотримуватися їхніх правил. Розрив був тривалим і важким. Розійшлися.

Поступово сформувався новий склад групи «Скрябін». Андрійко вже не обирав друзів-музикантів, а — музикантів-професіоналів.

Величезна енергія Андрія і його здатність працювати добами створила цього раннього «Скрябіна», де його запал і його переконання, його творчий багаж вивільнялися у праці. Він ніколи не звертав з дороги, яку вибрав. Він аналізував свої помилки, але писав і писав пісні, ніби сипав з рукава.

Сьогодні ми називаємо творчість того періоду — від 1989 до 2003-го — ранній «Скрябін». Теперішня молодь, яка вже має зв'язок через інтернет із цілим світом, а значить, має доступ до музики цілої планети, вже після Андрійкової смерті раптом починає вслухатися в оті складні тексти. Ті тексти були написані під впливом західної музики, а він писав багато текстів англійською, бо знав мову досконало.

На жодній дискотеці ти не почувеш пісню українською мовою. Може, хіба на Заході. На радіо крутять тоді, як всі сплять. Парадокс і ганебна ситуація. Тому молоді люди шукають собі кумира не в своїй країні. А то для нас вже гайка. Української мови має бути повно. Тоді її захочеться вивчити. Я вивчив польську мову і її мені ніхто не нав'язував. Я просто захотів вивчити і знати, про що співається в текстах тих кльових пісень. Я знаю її без акценту. А в нас така ідіотська політика, що мову нав'язують. І в тих людей, які нею не розмовляють, вона викликає, як мінімум, дискомфорт.

— *Андрій Кузьменко*

Я думаю, що ця музика в стилі синті-поп, нью вейв, техно, постпанк, яка незаслужено загублена, знайде сьогодні свою дорогу на сцену. Особливо тепер, коли її починають розуміти. І цей процес вже почався. На жаль, без мого сина, який вже ніколи нічого не напише. Тому тепер група «Скрябін» має місію донести до людей все, що загублено в період нерозуміння. Андрій написав понад 300 пісень, а ми знаємо лише невеличку частинку... Отже, дай нам, Боже, сили і здоров'я витягнути цей багаж і не дати йому згинув під пилом часу.

Що ж до десятого студійного альбому «Еутерпа», то він був іншим, неочікуваним на той час. Це був жанр етно-фольку, який тоді майже ніким не писався, бо цей матеріал був неформатом. Еутерпою звали одну з 9-ти муз, покровительку ліричної поезії, винахідницю флейти. Її іменем Андрій й назвав альбом, який вийшов 1998 року. Вокал до альбому «Еутерпа» було записано на студії «Таврійських Ігор». Я була присутня під час запису, бо це фактично готувалося з мого фольклорного матеріалу, для мене.

Я свого часу записувала автентичний фольклор у поїздках Яворівщиною, а це дуже самотня територія України, що на кордоні з Польщею. Там були такі закутки, де зберігалися прадавні пісні, дуже мало текстово і мелодійно змінені. Весільні ладканки, якими я захопилася, були просто неймовірні. Їх неможливо було записати нотами, тому що виконували їх характерною манерою співу — плачкою, яку можна передати лише з уст в уста. Андрійко записав на студії вокалісток моєї фолькової групи з яворівськими ладканками, на згадку про мою музичну діяльність. Існував цей запис акапельно, без інструментального супроводу. Але вже на студії «Таврійських

Ігор» було записано «Еутерпу» в такому вигляді, в якому вона існує й донині.

У серпні 1999 року «Скрябін» поїхав на гастролі до Канади, там вперше й було виконано «Еутерпу».

Коли Андрій пропонував цей альбом на радіо, йому сказали: «Неформат! Приходь через 40 років з такою музикою», і не брали нікуди. Та музика була мені для душі, для гостей, які заворожено слухали і стишували дихання. Якщо людина слухала і з перших звуків не розмовляла під час музики, «не дихала», це було для мене великою радістю. Якщо до гостя «не доходила» ця музика з перших звуків, я вимикала і мій інтерес до цієї людини абсолютно пропадав, мені було з нею нецікаво.

«Еутерпа» — це музика наших предків, які на цій землі залишили, як співав Андрій, «слід на тисячу років»... І світ вже давно слухає етно-фольк, організовує різні фестивалі, куди їдуть з усіх кінців світу різні виконавці і насолоджуються цією музикою.

Це ж як треба не любити ту землю, на якій ти живеш, виріс, зневажати її пісню, мову?! Адже тільки в повазі один до одного ми — всі такі різні — можемо існувати, жити і творити поряд, а не воювати, вбивати молодих людей, ненавидіти через мову?! Але це глибокі процеси, які регулюються державою, тому вона і зветься держава — від «держати» все по закону. Але все видно без пояснень з одного вислову: «Зі своїм неформатом приходьте через 40 років». А що, може, тоді народяться люди, які зрозуміють материнську пісню? А може, вже й не буде кому через 40 років її слухати, затаївши подих.

Людина, яка має талант, повинна мати дуже багато добра, яке потрібно віддавати разом зі своєю творчістю. Бо, не дай Боже,

талант є в людини злої — вона помножить це зло у тисячу разів, і суспільство дістане монстра. Чи в музиці, чи в політиці.

Тому так важливо, створюючи якісь творчі групи, уважно дивитися, «хто під руку з тобою». Життя — складна річ, ти ніколи не можеш бути впевненим, що тобі не доведеться колись під тиском обставин звернути із вибраної тобою дороги. Але завжди треба мати мужність визнати свої помилки і відновити свої життєві пріоритети.

Вже наприкінці роботи над цією книжкою я натрапила в мережі на запис інтерв'ю Р. Домішевського на радіо Вголос FM від 5.02.2015 р. (Відкритий Вечір на Радіо Вголос FM з Андрієм Чемесом, — *ред.*). Він тоді приїхав на похорон Андрійка до Львова. Я не повірила своїм вухам — там вперше за всі роки існування групи «Скрябін» звучала Правда. Очевидно, перед лицем смерті людина, якщо вона має совість, не може говорити неправду, бо це великий гріх.

Повний запис інтерв'ю можна переглянути за посиланням:
www.youtube.com/watch?v=1Gf7VRyeogs

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ